

2011 серпень №15 (226)

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Частина I

Заснований у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено
до переліку наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 11 від 27 травня 2011 року)

Виходить двічі на місяць

17.	Мурзай Г. М. Етнокультурна освіта як чинник збереження й розвитку традиційної народної культури Луганщини.....	75
18.	Мурзай Г. М. До проблеми виконавської інтерпретації фольклорних творів.....	81
19.	Островська Т. В. Розвиток професійно важливих якостей диригента – майбутнього вчителя музики.....	86
20.	Павлова О. І. Особливості розвитку українського декоративно-прикладного мистецтва в кінці XX – XXI століття.....	91
21.	Подрєзов В. А. Художньо-образний світ музичного мистецтва – важливий засіб формування духовності майбутнього вчителя.....	96
22.	Сбітнєва Л. М., Соцька Я. А. Психологічні умови музично-естетичного розвитку підлітків.....	102
23.	Сбітнєва О. Ф. Музично-естетичне виховання молодших школярів засобами хорової діяльності в загальноосвітній школі.....	108
24.	Сіренко Т. М. Деякі методи вокального навчання в класі сольного співу.....	115
25.	Старовойтова О. Є. Робота над текстом у процесі створення художнього образу вокального твору.....	119
26.	Федоріщева С. П. Естетичне підґрунтя майстерності педагога-музиканта.....	123
27.	Храмова Н. В. Исполнительский анализ вокально-хорового призвєдення.....	129
28.	Чєча Г. О. Етапи розвитку й особливості виконання блюзу...	135
29.	Юнда В. В. Деякі проблеми технічного засвоєння хорового твору.....	139
	Відомості про авторів.....	143

УДК 371.13.78

В. В. Юнда

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАСВОЄННЯ ХОРОВОГО ТВОРУ

У хоровій музично-виконавській педагогіці завжди залишається актуальною проблема відриву теорії від практики. Відсутність шкільних хорових колективів свідчить про проблеми в підготовці майбутніх учителів музики в цьому виді роботи.

Над створенням методики вокально-хорового навчання працювали видатні педагоги-хормейстери – Г. Ломакін, П. Чесноков, А. Нікольський, В. Соколов, Н. Даніліна, А. Свешніков, М. Клімова та інші.

На основі узагальнення їх методів та власного досвіду роботи з хором у цій статті порушено питання про основні помилки керівника-початківця хорового колективу.

Майбутній учитель музики в перші роки навчання ніяк не зіштовхується з об'єктом вивчення – хором, а готується до роботи з ним у класі під фортепіано, до того ж, диригент-хормейстер безпосередньо не знаходить звучання, не стикається з хором, як це з перших же уроків робить студент-інструменталіст. Диригент, на відміну від інших виконавців, є відповідальним за інтерпретацію твору не тільки за себе, але й за виконання хору загалом, іншими словами – за художній результат колективного виконавства. Кінцевий успіх роботи вчителя залежить від кількох педагогічних і психологічних чинників, головним з яких є визначення грамотної репетиційної роботи. Технічне засвоєння твору починається зі знайомства з твором, його показу. Диригент повинен так продемонструвати твір, щоб він захопив хор, щоб у хористів з'явилося бажання швидше почати розучування. Головна мета на цьому етапі – викликати інтерес до твору.

Наступний крок – розбір музичного тексту. Грамотний, продуманий, осмислений розбір – це основа для подальшої роботи. Час, відведений для розбору твору, різний. Але в будь-якому разі тут не повинно бути недбалого ставлення до помилок, що трапляються. Доцільно працювати окремо з кожною партією, але інколи припускають початкове прочитання твору одразу всім хором. Розбирати твір потрібно невеликими частинами, зупиняючись на важких місцях, але з самого початку розучування потрібно звертати увагу на особливості музичної мови, фразування, опорні крапки, інакше спів перетвориться на формальне читання нотних знаків. Існують два хибні шляхи, якими можуть піти недосвідчені хормейстери. Перший – дуже довга робота над

будь-яким уривком, який погано виходить. Урешті-решт ми отримуємо зниження гостроти сприйняття учасників хору, послаблення уваги, стомлення. Найбільш негативними наслідками такої методики є розчарування співаків, невпевненість у своїх силах.

Інша поширена крайність у розучуванні хорових творів – це метод роботи „від початку до кінця”. Твір багаторазово, механічно переспівується, „поки не вспівається”. Результатом такого „вспівування” є зворотній результат: важкі епізоди так і не вивчені, а прості настільки „забобтуються”, що втрачають для виконавців усякий інтерес.

Урешті-решт твір набридає хору ще до того, як він його вивчить. Ось чому, ознайомившись з твором, виявивши складні місця, необхідно неодноразово повертатися до роботи над ним. Процес роботи над хоровим твором не можна, за справедливим зауваженням В. Соколова, „суворо обмежити фазами з чітко окресленим колом технічних або художніх завдань для кожної з фаз. Таке розчленування може бути прийнятним лише як схема, наслідуючи яку керівник залежно від свого досвіду, уміння і здібностей, застосує ті чи інші методи розучування хорового твору” [3, с. 177]. І тут повинні виявитися вся майстерність і досвід педагога, щоб, добиваючись точності авторського тексту і задуму, не втратити психологічні й емоційні моменти, які відіграють у роботі з колективом дуже важливу роль.

Існує низка прийомів, яку, на наш погляд, найчастіше використовують у репетиційній роботі, вони допоможуть майбутнім учителям музики уникнути помилок, прор які йшлося вище.

1. Проспівування важкого місця в сповільненому темпі, що дає співакам час, щоб вслухатися у звучання, проконтролювати й проаналізувати. Спів у сповільненому темпі сприяє усвідомленню виконавських завдань і виробленню необхідних навичок.

2. Зупинки на звуках або акордах. Дія цього прийому така сама, але дає можливість сконцентрувати увагу на окремій інтонації, акорді.

3. Ритмічне подрібнення. Найбільш характерні порушення ритму – це недоспівування довгих подовженостей під час появи коротких і навпаки – нетримання ноти з крапкою. Для усунення цих недоліків необхідно використовувати умовне подрібнення з утрируванням підкресленням одиниці дроблення. Цим ми досягаємо відчуття пульсації. Також можна використати прийом ритмічного промовляння тексту на одному звуці. Уважного ставлення вимагає робота при зміні ритму, малюнку, виконанні тріолей, дуолей, пауз.

4. Використання вправ. Так, у випадку нечистого інтонування використовують вправи, що сприяють ладово-гармонійній настройці, виробленню в учнів відчуттів стійких і нестійких ступенів ладу. Можна використовувати поспівки. Особливу увагу приділяти інтонуванню великих секунд угору і малих вниз. Вправи часто використовують у роботі над дикцією. Для активізації роботи язика застосовують склади:

ле, та, ра, так; для активізації губ: ба, ве, ма, ме, мі, па. Можна використовувати скоромовки.

5. Зміна темпу твору. Спочатку окремі епізоди розучують у повільному темпі, потім їх слід кілька разів проспівати у потрібному темпі. Тільки після того слід корегувати методику подальшої роботи. Не треба очікувати чистоти й чіткості інтонування, але дати хористам відчуття характер майбутнього твору необхідно. Це сприяє активізації їх мислення, гнучкості, художній чутності.

Ми назвали п'ять основоположних прийомів у роботі над вивченням нового твору, але часто керівник, захоплюючись подоланням технічних труднощів, випускає з уваги художній смисл епізоду, унаслідок чого робота набуває формального, механічного характеру. Проте розуміння художнього смислу твору може підказати технічний прийом, адже мета породжує засоби, а не навпаки. Усі технічні прийоми починаються з пошуку того чи іншого звукового образу.

Характеризуючи майстерність у виконавстві, Д. Шостакович писав: „Майстерність же у виконавстві починається там, де ми слухаємо тільки музику, захоплюємося натхненням гри і забуваємо про те, як, за допомогою яких технічних засобів досяг музикант того чи іншого виразного ефекту” [1, с. 132]. Отже, художній момент повинен бути наявним у репетиційній роботі з хором з самого початку.

Крім того, диригенту будь-якого хорового колективу не можна забувати про те, що розучування методом „натаскування” ніяк не розвиває співаків. Тонкощі змісту залишаються незрозумілими учнями. Актуальні поради П. Чеснокова: „Вивчаючи з хором твір, указуй співакам на кращі за задумом й за музикою частини й деталі його; цим ти будеш виховувати в них естетичне почуття. Якщо ти не в змозі викликати в співаків почуття натхнення художніми можливостями твору, який виконують, твоя робота з хором не досягне бажаної мети” [2, с. 115].

Отже, зазначимо, що для вирішення якісної підготовки й виховання майбутніх учителів музики, керівників хорових колективів високої кваліфікації треба дотримуватися таких установок:

1. Зв'язок навчання з музично-педагогічною практикою.
2. Сполучення диригентської та хормейстерської підготовки.
3. Дотримання принципів загальнопедагогічної дидактики.
4. Оволодіння методикою вокальної майстерності.
5. Інструментальна підготовка.

Література

1. Шостакович Д. Д. Мастерство и ремесло / Д. Д. Шостакович. – М. : Сов. культура, 1965. –190с.
2. Чесноков П. Г. Хор и управление им / П. Г. Чесноков. – М. : Просвещение, 1961. –238с.
3. Соколов В. Л. Работа с хором / В. Л. Соколов. – М. : Музыка, 1983. –178с.

Юнда В. В. Деякі проблеми технічного засвоєння хорового твору

У статті розглянуто питання технічних проблем розучування хорового твору, з якими стикаються вчителі-початківці музики.

Ключові слова: хор, хоровий твір, розучування, учитель музики.

Юнда В. В. Некоторые проблемы технического усвоения хорового произведения

В статье рассматриваются вопросы технических проблем разучивания хорового произведения, с которыми сталкиваются начинающие учителя музыки.

Ключевые слова: хор, хоровое произведение, разучивание, учитель музыки.

Yunda V. V. Some problems of technical mastering of a choral product.

In the article the questions of technical problems are examined learning's of choral work, which beginnings music masters run into.

Key words: choir, choral product, learning, teacher of music.